

✍️ Agrita Blumberga, "Talsu Vēstis"

Talseniēka JĒKABA LUDVIGA KALMAŅA vārds mūzikas aprindās pirmo reizi izskanēja 2017. gadā, kad viņš ar skatuves vārdu *The Ludvig* veiksmīgi startēja konkursā "Supernova". Tolaik 16 gadu vecajam māksliniekam līdz ceļazīmei uz starptautisko Eirovīzijas dziesmu konkursu pietrūka pavisam nedaudz. Divas dienas pēc konkursa fināla viņš piedzīvoja traģisku zaudējumu un pasaule sagriezās kājām gaisā. Pēc sastapšanās ar skarbo dzīves realitāti un nokļūšanas narkotiku varā Jēkabs atgriezies mūzikā ar jaunu vārdu *JL Kalmann*.

VISA PASAULE BIJA VAĻĀ

"Piepildīts Vemblija stadions, trīs nakts! Vismaz vienreiz dzīvē, lai Eds Širans man pasniegt kafiju. Un pavizināties ar *The Weeknd* auto. Viņš pie stūres, un mēs plāpājam par dzīvi," par savām ambīcijām mūzikā kādā intervijā 2017. gadā saka Jēkabs Ludvigs Kalmanis. Šo laika posmu savā dzīvē viņš raksturo kā skaistu un saulainu – esot virsotnē, likās, ka visa pasaule ir vaļā. "Tolaik rakstīju ļoti daudz dziesmu par mīlestību. Manā dzīvē notika lielas pārmaiņas – aizbraucu mācīties uz Rīgu un sāku strādāt kopā ar profesionāliem mūziķiem. Man viss bija jauns. Šķita, ka esmu kalna virsotnē – mani pamana, manus darbus novērtē, man tik necerēti labi veicās "Supernova"... Nebiju domājis, ka no cilvēku puses būs tāda atsauce. Divas dienas pēc fināla autoavārijā gāja bojā mans tēvs. Fināls bija svētdienā, un otrdienas vakarā uzzināju, ka viņa vairs nav. Ļoti daudz domāju... Tikai pēdējos gados esmu sapratis, ka daudzi mani paziņas savus tēvus nav pat redzējuši. Tas ir drausmīgi. Ļoti priecājos, ka man tāds *sencis* vispār bija, vēl pie tam ļoti labs. Pēc tēva nāves redzēju raudam cilvēkus, kurus iepriekš nebiju redzējis raudam. Man pašam sākotnēji bija sajūta, ka tā ar māksliniekam notiek. Man likās, ka tā ir visuma zīme. Pa istam aptvēru to tikai pēc laika. Likās, ka tas ir ne pārāk labs sapnis. Kaut kādā brīdī man tas bija jāapsmadzeņo – mana romantiskā puse no tā brīža padzisa. Iespējams, man bija jāzaug. Tūlīt būs aprītejuši pieci gadi – viņš nomira 28. februārī, pēdējā februāra dienā.

"TĀ NEBIJA MANA MŪZIKA"

Lai gan no publiskās vides biju pazudis, turpināju rakstīt mūziku un nu esmu atpakaļ ar jaunām idejām. Skatuves vārds *The Ludvig* bija manu vecāku un tā laika producentu ideja. Tās bija manas dziesmas, tie bija mani vārdi un manas melodijas, bet tā nebija mana mūzika. Lai arī cik lielu prieku man sniedza tas, ka cilvēkiem mana mūzika patika, es pats to neklausītos, tas nebija mans stils. Sapratu to tikai vēlāk, kad nebiju izlaidis mūziku labu laiku. Bieži vien, kad kāds interesēs, joka vai mīlestības pēc gribēja uzslēgt manas dziesmas, man kļuva neērti, sapratu, ka pats ar to nelepojos. Lai arī cik uzstājīgi kāds man teiktu, ka viņam patīk, man nepatīk, un šajā ziņā es sev esmu vissvarīgākais. Runājot par savu mākslu, gribētos, ka man pašam tā patīk, ka es no sirds vēlos ar to dalīties un tai ticu. Šobrīd esmu radījis un aranžējis pats

No virsotnes līdz kritienam – VIENS SOLIS

PUBLICITĀTES FOTO

savu mūziku – tas man nozīmē daudz vairāk. Šis stāsts ir daudz patiesāks. Tagad es domāju brīvāk – spēju ieiet citu sirdīs caur darbu, kam viņi notic. Ļoti cenšos izspiest arī kādu mīlas dziesmu, bet pagaidām vēl nesanāk," atklāj jaunais izpildītājs.

Pirms neilga laika straumēšanas platformās tika publicēta *JL Kalmann* jaunā dziesma "Dreams2". Tas ir mākslinieka otrais pieteikums jaunajam diskam, ko paredzēts laist klajā šā gada laikā. Jēkabs atzīst, ka tā ir tumša dziesma, ko viņam vajadzēja dabūt ārā no savas sistēmas. "Šo dziesmu sāku rakstīt 2020. gada beigās. Aukstā rudens vakarā iespēļu akordus, kas visu dziesmas laiku iet uz riņķi. Dziesma ir viens garš pants, tur nav piedziedājuma. Man to patīk saukt par zemapziņas dziedāšanu – neko nedomājot, ļāvu vārdiem nākt ārā no manis. To rakstot, izjutu mīlestību pret melanholiju. Dziesma ir par narkotikām un krāpšanu – es gan nevienu nekrāpu, varbūt tikai pats sevi. "Dreams" ir visskumjākais sacerējums, kādu līdz šim esmu radījis. Tā ir dziesma par tumsu, intimitāti, ko sniedz aizliegtas sajūtas, un par atkarību no lietām un vielām, kas man draudēja ar veselā saprāta zaudēšanu.

NARKOTIKAS ATŅĒMA SKOLU

Mācoties Talsos, nezina, ka marihuāna eksistē, man likās, ka kaut

kas tāds ir tikai filmās. Līdzko atbraucu uz Rīgu un nokļuva mākslinieku vidē, mana dzīve mainījās. Tas bija sākums psihodēlijai. To ietekmēja gan tēva aiziešana, gan cilvēku apbrīna. Tas, ka citiem patika mana mūzika, deva drosmi. Man viss kļuva vienaldzīgs, un es vairs nebaidījos mēģināt ko jaunu. Tajā brīdī man nelikās, ka narkotikas ir problēma, bet kaut kādā brīdī tā, protams, kļuva par problēmu. Sapratu to, kad mani par narkotiku lietošanu izmeta no Rīgas Doma kora skolas un paliku uz ielas. Sākumā es biju dusmīgs un jutos apcākarēts, man šķita, ka neko sliktu neesmu izdarījis. Man likās – ko jūs ņematies, ne es pirmais, ne pēdējais! Pēc kāda laika sapratu, ka tā bija labākā lieta, kas ar mani varēja notikt. Biju iemācījies pietiekami daudz un beidzot varēju pilnībā koncentrēties uz sevi, savu laimi un savu mūziku. Citādi es nebūtu savācies. Daļa ģimenes to šobrīd uzzina caur intervijām, bet daļai bija tāda nojauta. Mani tuvākie ir bijuši ļoti atbalstoši labajā periodā un, iespējams, pārāk atbalstoši tumšajā periodā. Man ir piedots ļoti daudz," dzīves tumšāko periodu iezīmē Jēkabs.

PALĪDZĒJA ZEMAPZIŅAS SARUNAS

Viņš atzīst, ka robeža starp jautrību un pilnīgu tumsu ir ļoti šaura un šāda veida "brīvība" nāk ar sekām. "Bieži

vien ilūzijas jaučās ar reālo dzīvi. Ļoti reti sanāca afekta stāvokli uzrakstīt kaut ko patiesu. Tikai nākamajā rītā redzēju pasauli pa istam. Ar šo periodu nelepojos, vienīgais, ar ko varu lepoties, ir uzrakstītie darbi. Lūzuma punktu piedzīvoju zemapziņas sarunā ar tēti. Staigājot pa Dižstendes parku, runāju ar tēti, pīpēju marihuānu un sāku raudāt. Izmetu marihuānu upītē un nolēmu, ka vairs nelietošu. Kādu brīdī nelietoju, un man palika daudz labāk. Nevarētu teikt, ka esmu pilnīgi *tīrs*, bet tas noteikti vairs nav tā, kā bija agrāk. Tie laiki ir pagājuši. Pārtraukšana bija mana izvēle – tam ir jābūt kaut kam, ko tu pats saproti. Ja kāds no malas liek saņemties, to izdarīt ir grūtāk. Ar smēķēšanu ir līdzīgi, ja kāds tev saka – beidz smēķēt, to gribas darīt vēl vairāk. Bija kaut kas tāds, kas man pašam bija jāsaprot. Man daudzi ir teikuši – pārvērt šo par kaut ko tādu, kas var iedvesmot. Nenovēlu nevienam nokļūt tik dziļā bedrē, bet tajā pašā laikā, tikai ieliekot pirkstu ugunī, bērns sapratis, ka uguns ir karsta.

Nākotnē es gribētu iemācīties visas šīs sajūtas iegūt dabīgā ceļā. Attiecībā uz mūziku gribas ticēt, ka tā var skanēt arī ārpus Latvijas robežām. Mans mērķis ir tikt mīlētām – gribu, lai kāds mīl mani un manus darbus. Ja kaut viens cilvēks zina manas dziesmas vārdus un dzied tai līdzi, tas jau ir ļoti īpaši." ■

Saruna ar sevi un pasauli

✍ Jolanta Hercenberga, "Kurzemnieks"

“Rakstīšanai piemīt darba autoru transformējošais spēks. Ne vienmēr mēs tiešā veidā to apzināties vai gribam atzīt, bet tas notiek,” uzskata prozaiķe Inga Žolude. Arī kuldīdzniece Dace Priede rakstīšanu salīdzina ar psiholoģisku atbrīvošanos. “Manā dzīvē tā ienāca tieši šādas vajadzības dēļ,” atzīstas 13 grāmatu, lielākoties romānu, autore un Kuldīgas amatierteātra režisore. Ar rakstniecēm runājam par to, kāpēc rakstīšana daudzus vilina, kāpēc cilvēkiem patīk izlikt domas uz papīra.

“PALĪDZ ATRAST VESELUMU”

I. Žolude esot sākusi rakstīt pusaudzes vecumā. “Un ne brīdi neesmu pārtraukusi. Tā ir mana profesija. Rakstniekam nekad nav bijis viegli, bet tomēr visas civilizācijas laikā daudzi to izvēlas darīt. Mums ir iekšēja nepieciešamība rakstīt. Cilvēkam galvenais uzdevums ir saprast, no kurienes viņš nāk, kāpēc ir, ko te dara un kāda tam visam jēga. Rakstīšana ir ļoti labs veids, kā tuvoties atbildēm. Ikdienā mums cauri izšaujas daudz domu – nav laika tām pievērsties un izvērtēt, kas ir svarīgāks un kāpēc ar mums notiek tās vai citas ķibeles. Nav laika gūt secinājumus, mācības. Ja tiešā veidā to pieraksta dienasgrāmatā vai reizumis līdz pat nepazīšanai pārvērš daiļliteratūrā, tas palīdz atrast veselumu, sadziedēt brūces. Sarunāties ar pasauli, realizēt sevi.”

I. Žolude prozu publicē kopš 2002. gada, vienlaikus ir vadījusi dažādus pasākumus un bijusi pasniedzēja rakstniecības kursos. Tagad esot pieņēmusi jaunu izaicinājumu – Viestura Meikšana runas skolā ir pasniedzēja un meistardarbnīcu vadītāja projektā “Tava grāmata 12 mēnešos”.

“Tādus kursus, kuru galamērķis ir dalībnieku manuskripts, vadu pirmo reizi. Tādu Latvijā vispār nav bijis. Tas ir kas jauns arī mums, pasniedzējiem un organizatoriem. Dažas nodarbības jau bijušas – aizraujošas. Arī pirmie tekstu fragmenti tapuši. Dalībnieki ar aizrautību dalās emocijās – daži raksta un citiem dod lasīt pirmo reizi dzīvē. Secina, cik neatkarojama pieredze tā ir un cik ļoti tā spējusi atklāt dzīvē ko pilnīgi jaunu, sevi un pasauli ieraudzīt citām acīm. Ļoti priecājami par milzīgo atsaucību. Cilvēki, kuri vēlas uzrakstīt pirmo grāmata, ir ļoti atšķirīgi: no dažādām Latvijas vietām un ar dažādām idejām, arī latvieši ārvalstīs. Plašā vecuma un profesiju amplitūdā. Vairums ir sievietes.

Grāmatu rakstīšana ir laikietilpīgs, lēns process. Visbiežāk pakārtots ikdienas dzīvei un pārējiem pienākumiem. Šādi kursi ir labs stimulants, motivācija. Ir noteikti laika rāmīši, kurā jāiekļaujas. Rakstot pēc grafika, nav iespējas uzdevumus atlikt vai slinkot. Iecerēti romāni, stāsti, detektīvi, pikantā jeb erotiskā sievietu literatūra, dokumentālā, memuāru literatūra. Apmēram trešdaļa ir publicistika. Vairāki iecerējuši rakstīt dzimtas grāmatas. Arī ģimenei veltītas, piemēram, bērniem, mazbērniem, mīļotajam cilvēkam, vecākiem. Dažiem ir apņemšanās

FOTO NO D. PRIEDES PERSONĪGĀ ARHĪVA

“Tas, kā es sāku rakstīt, bija mans iekšējais teātris. Mana relaksācija un piepildījums,” saka romānu un pasaku autore Dace Priede.

rakstīt dienasgrāmatu, lai fiksētu savu ikdienu, dzīves gājumu, izaicinājumus. Lai pēc laika varētu pārlasīt un uz savu dzīvi atskatīties. Rakstniecība ir veids, kā pateikt to, ko bieži vien nevaram pateikt mutiski: kautrējami, vai arī nav pietiekami daudz laika apdomāt pareizos vārdus.”

VAR JEBKURŠ, JA IR VĒLME

Uz jautājumu, vai rakstīt var iemācīt vai arī to spēj tikai tie, kuriem ir talants, I. Žolude atbild: “Gandrīz 25 gadu laikā, kamēr rakstu, mācoties radošo rakstniecību un mācoties, kā to mācīt, saprotu, ka mācīt rakstīt var jebkuram, kam ir vēlšanās. Tas ir tāpat kā ar jebkuru nodarbošanos, jaunām iemaņām, ko apgūstam. Līdzīgi kā gribam šūt, apgūt svešvalodu vai nosēsties špagatā, pamazām mācāmies to darīt. Mums ir treneris vai skolotājs, kurš palīdz atklāt labākos veidus. Īpašs talants ir ļaunā procesam, tā atklāšanai un iedarbībai uz mums. Par rezultātu neviens nevaram galvot, kamēr tas nav pamēģināts.

Arī profesionāli mākslinieki nevar būt droši par rezultātu. Ir darbi, kas izdodas, un tādi, kuros ieguldīts tikpat ilgs laiks, enerģija, izdoma un materiāli, bet beigās nav izdevies tā, kā gribētos. Bet mūsu kursam ir struktūra, pēc kuras virzāmies soli pa solim uz augšu. Tādēļ ir pamats domāt, ka katrs kursu dalībnieks turēs rokās savu manuskriptu, kad būs im uzkāpuši smailē.

Tomēr tas aizvien ir un paliek personīgs ceļš, izaicinājums un cīņa – pie manuskripta dalībnieki varēs tikt tikai tad, ja paši rakstīs. Kursos es varu sniegt zināšanas un atbalstu, iedvesmot un motivēt, kad trūkst laika vai izturības. Palīdz arī savstarpējā pieredzes apmaiņa, to izaicinājumu un atklājumu pārspriešana, ar kuriem viņi saskaras. Tāpēc var mācīties un iedvesmoties arī cits no cita.”

Rīdziniece stāsta, ka ik pa laikam

MAŅĪSA MARKOVSKA FOTO

“Ikdienā mums cauri izšaujas daudz domu – nav laika izvērtēt, kas īsti notiek. Ja to pieraksta dienasgrāmatā vai pat līdz nepazīšanai pārvērš daiļliteratūrā, tas palīdz atrast veselumu, sadziedēt brūces,” pārliecinājusies rakstniece Inga Žolude.

strādā pie projektiem. “Šobrīd esmu pasniedzēja, bet vienmēr esmu atlicinājusi laiku un enerģiju, lai rakstītu savas grāmatas. Tagad tās man iznākušas jau desmit,” stāsta I. Žolude. “Pandēmija ne tikai mani, bet rakstniecību kopumā ir ietekmējusi labvēlīgi – veicinājusi izaugsmi. Internetā pieejami pasaules līmeņa resursi, un autoriem ir rakstīšanai labvēlīgi apstākļi. Esam spiesti vairāk palikt mājās, tāpēc vairāk laika var atlicināt rakstīšanai.”

AIZPILDA DEFICĪTU

Savukārt D. Priede rakstniecības ceļu sākusi tieši tādēļ, lai spētu sadzīvot ar savām emocijām. Neesot bijusi doma uzrakstīto publicēt – darījusi to sevis dēļ. Pēc profesijas viņa ir aktrise, un, tā kā sadzīvīgu apstākļu dēļ savulaik uz lielās skatuves kāpt vairs nav bijis iespējams, grāmatu rakstīšana bijusi kā glābiņš. “Mana rakstīšana sākās tādēļ, ka biju šķirta no sava teātra, un radās garīgās darbības deficīts. To varēju aizpildīt ar rakstīšanu. Bet arī pirms tam man patika rakstīt. Šajā laikā es nevarētu nokārtot eksāmenu latviešu valodā rakstos, bet savā laikā man tas izdevās tieši tāpēc, ka nebija jāiekļaujas 3000 zīmēs. Driestēju rakstīt tik, cik man ādā lien! Jau skolas laikā mani bija pamodies grafomāns. Kāds psiholoģijai pietuvināts cilvēks man ir teicis, ka es būtu sajukusi prātā, ja nerakstītu,” atzīst D. Priede.

“Rakstīšana palīdz paša emocijas ieraudzīt ārpus sevis, un līdz ar to iestājas labs psiholoģisks efekts. To, kas tevi iekšēji moka, var ieraudzīt ārpus sevis. Tādēļ, kad skolā eju runāt ar jauniešiem, saku viņiem, lai meitenes un zēni nebaidās savu izjūtu pieraksta.”

Diezgan ilgi D. Priede savus darbus rakstījusi, nedomājot, ka tie paredzēti citiem. “Tas bija pagājušais gadsimts, un tādu grāmatu, kādu es toreiz uzrakstīju par savu Žaku (“Saule špagas asme-

nī” – aut.), ne Padomju Savienībā būtu izdevušies, ne arī kādam būtu interesanti to lasīt,” uzskata autore. “Man vislielāko baudu sagādāja tas, ka es spēju iedziļināties pilnīgi citā gadsimtā ar citu vērtību un attiecību sistēmu. Tas bija līdzvērtīgi, kā teātri uz skatuves spēlēt citu cilvēku dzīvi. Rakstot cilvēks ir Dievs – viņš var saviem varoņiem likt darīt tā un šitā! Uzvilkt, kādas krāsas kreklu un kurpes vēlas. Tā ir brīnišķīga sajūta, kad apkārt vairs nav šīs zemes dzīves ar visām negācijām un ikdienišķām lietām! Tu esi citā pasaulē, un tas rada kaifu.”

PALAIŽ TAUTIŅĀS KĀ BĒRNU

D. Priede atklāj, ka viņas rakstīšanas temps esot lēns: “Grāmatu esmu uzrakstījusi ātrākais trīs gadus. Ilgs ir process, kurā tekstu lasu, pārlasu, laboju, muļļāju... Mēģinu pateikt skaidrāk. Man patīk savas grāmatas salīdzināt ar saviem bērniem. Kad bērnu esi palaidis savā dzīvē, tad nav ko gar viņu vairāk peckāties un gribēt vēl nepārtraukti kaut ko mainīt! Tāpat ar grāmatu. Kad tā ir iznākusi, tad nepārslasu. Ja esmu palaidusi tautiņās, tad atdošu pasaulei. Lai pasaule ar to dara, ko grib! Mainīt tajā vairs neko nevēlos.”

Vai katrs var iemācīties uzrakstīt labu literāru darbu? D. Priede atsmeļ – nezinot, vai to spēj visi citi, bet viņa literāri pareizi nemaz negribot: “Man vienu brīdi pārmeta, ka es rakstot tā, kā runā. Neliterāri. Tā kā esmu mazliet mācīta, pamēģināju rakstīt, kā vajag. Ļoti literāri. Rakstīju datorā un pēc kāda laika pārslasiju. Pārslasiju, paskatījos uz savu literāri ļoti pareizo tekstu un izdzēsu... Saprātu, ka gribu rakstīt tā, kā es rakstu, vai arī tad labāk nerakstu nemaz. Es rakstu tā, kā domāju, runāju un dzirdu citus runājam. Tādā ziņā no manis klasisks rakstnieks nesanāk. Es nedomāju, ka visiem būtu jāraksta literāri pareizi, bet rakstīt var visi.”

PA PĒDĀM veiksmes putnam

✍️ Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

Kad vien iespējams, apskatos dabas fotogrāfa Ainara Mankus jaunākās putnu fotogrāfijas. Drīzāk ar antropoloģisku, ne zooloģisku interesi, jo saldnieka attēlos atrodu līdzības ar mūsu abu mazpilsētas kolorītākajiem tipāžiem.

PATS PĀRTOP GULBĪ

A. Mankus putnos nemeklē cilvēcisko – viņam lidonis interesants tāpēc, ka tas ir lidonis. Fotogrāfa sirdsdarbību paātrina retu šķirņu īpatņi vai arī tie, kuru dēļ jābūt sevišķi uzmanīgiem un attapīgiem, lai pietuvotos ar kameru. Barotavu apmeklētāji saldnieku neinteresē – to fotografēšanai nevajag ne grama piepūles, tāpēc neatbilst viņa azartiskajai dabai. Saldnieks sev apsolījis, ka nofotografēs visas putnu sugas, kuras reģistrētas Latvijā. No vairāk nekā 350 iemūžinātās aptuveni 220. Tās sastapas, ceļojot gar visu Kurzemes piekrasti, jo putniem ļoti patīk Liepājas siltā ziema, tos vilina Pāvilosta, Kolka, arī Mērsrags. Retu sugu putni sastopami Saldus novada Zvārdes mežos, Sātiņu dīķos un citviet.

Visos gadījumos bijuši tikai divi veidi, kā iegūt kadru, – vai nu Ainars jāva putniem pienākt pie kameras, vai pats lavijās pie modeļa. Abās situācijās jābūt vienlīdz pacietīgam. Fotogrāfs stundām nekustīgi guļ slēpnī. Maskēšanās tērpā tik ļoti saplūstot ar dabu, ka putni drīz vien droši tekalē pa viņa ķermeni un darba arsenālu, savukārt cilvēki paiet garām kā pameštam maišelim. "Esmu nakšņojis arī mazā kamuflāžā teltī, lai no rīta putni pie manis būtu pieraduši un neaizmuktu, līdzko pakustos. Ja fotografēšanas vietā ierodos no rīta vai pa dienu, tad stundas divas trīs jāļauj dzīvniekiem pieņemt mani," skaidro fotogrāfs.

Lai maksimāli tuvu piekļūtu ūdensputniem, viņš uzbūvēja slēpni gulbja izskatā un nosauca to par godu latviešu tenisistam Ernestam Gulbim. "Ilgu laiku strādāju kopā ar lielu putnu pazinēju un fotogrāfu Jāni Jansonu. Reiz izlēmam, ka jāuzbūvē slēpnis gulbja formā. Abiem doma bija viena, bet rezultāts katram citādāks. Esmu secinājis, ka slēpnis drīkst izskatīties jebkā, tikai ne pēc cilvēka," viņš pasmaida.

GADĀS ARĪ CŪCENE!

Ainaram šķiet, ka veiksmē līdz šim gājusi viņam pa priekšu, un izstāsta spilgtākos gadījumus: "Hjūma ļauķītis Latvijā redzēts tikai trīs reizes, es – visās klāt! Pirmo un otro reizi pamanīju Liepājā, pie jūrā bojā gājušo zvejnieku un jūrnieku pieminekļa. Trešā reize – putnu vērošanas sacensības ziemā. Gribēju nofotografēt iespējami vairāk sugu, tāpēc ar kameru "šāvu" visiem putniem pēc kārtas. Mājās, pārskatot attēlus, aptvēru, kādam retumam esmu trāpījies.

Putnu vērotāji joko, ka Jānis Jansons esot pārdevis velnam dvēseli, jo vienā gadā izdarījis neiespējamo – piefiksēja trīs Latvijā iepriekš neredzētas putnu sugas! Patiesībā nekādas pārdošanas nebija – Jānis strādāja sistemātiski. Pirmo sugu

Ainars Mankus par putniem ieinteresējās jau skolas laikā – gāja līdz draugam un viņa skolotājam ornitoloģei Zigridai Jansonei vērot putnus, pētīt un skaitīt to ligzdas.

Slēpnis ūdensputnu fotografēšanai ir Ainara roku darbs.

AINARA MANKUS FOTOGRAFĪJAS

sameklēja, staigājot pa Zvārdes purviem. Bija redzējies pierādījumus putna klātbūtnēi, tāpēc ilgi, ilgi meklēja – kamēr atrada. Jānim padodas atdarināt putnu balsis, toreiz meklētais atsaucās viņam. Otro gadījumu vairs neatceros, bet trešais bija īsta "cūcene"! Abi aizbraucām uz Liepāju fotografēt, taču viņa fotoaparātam kaut kas saplīsa. Kamēr es uz vēdera ložņāju, viņš garlaikodamies "šaudījās" ar objektīvu. Mājas konstatēja, ka trāpījies Latvijā iepriekš neredzētas sugas pārstāvim. Kas par adrenalīnu arī man – biju blakus, kad tas notika!

Ainars ir fotogrāfs amatieris, jo iztiku pelna, uzraugot visus Saldus novada pašvaldības skolu un bibliotēku datus. Profesionāli par viņa fotogrāfijām izteikušies atzinīgi Latvijas Dabas muzeja konkursā "Mans putns". Saldnieka darbi ilustrē mācību grāmatas, iekļauti Nacionālajā enciklopēdijā, vietnē visiputni.lv, latviešu valodā lielākajā putnu fotogrāfiju

"Niedru rajona panks".

"Brīvu vietu nav".

putni.lv un vairākos citos resursos. Autors ir dāsns, jo daudzus kadrus atdod par velti vai simbolisku samaksu, tāpēc uzmanību piesaistīja viņa publiskais atteikums uzņemšanai "Latvijas Valsts meži". Tas vēlējis iegūt Ainara fotogrāfiju ar bišu dzenīšiem, taču autors atsacījās – viņam ir nepieņemama "Latvijas Valsts mežu" saimniecība; tās sekas viņu gadiem šausmina, gan fotografējot putnus, gan piedaloties orientēšanās sacensībās.

SNIEGPĀRSLAS TUVPLĀNĀ

"Dabā esmu kopš bērnības. Daudz laika pavadīju ar vecvecākiem – tas nekas, ka pilsētā. Vectēvam patika makšķerēt, tāpēc no galvas zinu Cieceres upi, sākot no Saldus stadiona līdz dzirnavu dīķim Kalnsētas parkā. Reiz, atceroties bērnību, ar jaunāko meitu aiz interese izbrīdām Cieceres upi. Joka pēc ar "ziepju trauku" uztaisīju pāris zemūdens fotogrāfiju. Nejausi iemūžināju zirnekli

zem ūdens. Bilde tehniski slikta, bet moments – Latvijā unikāls!" fotogrāfs atceras vēl vienu aizraujošu epizodi.

Esmu izbrīnīta par viņa pašraksturojumu – nemaz tik pacietīgs neesot, jo daudz kas ātri apņikot. Piemēram, makro fotografēšana un fotogrammetrija. Tikai untums izmēģināt abas tehnikas, turklāt neiztērējot naudu par papildu aprīkojumu. Pērn viņam iepatikās sniegpārslu tuvplāni, taču šogad tajos fiksējās kustošus burbuļus vien. Ziņkāriba gandrīz "paēdis" arī no datora programmas, kas viņa fotosērijas apvieno digitālā trīs dimensiju modelī. Interesi par fotogrammetriju raisīja nejausība – saldnieks netālajā Remtē atrada mazas fosilijas. Gribējās tās parādīt citiem, neievēdot mājā, tāpēc sācis, Ainara vārdiem, niekoties ar datoru. "Kad apņiks, pievērsīšos nākamajiem eksperimentiem. Tie palīdz nenogurt no putnu fotografēšanas," atklāj fotogrāfs. ■

Klubiņš domājošiem klausītājiem

Pirms gadiem 30 koncertālēm bija tikai koncertu funkcija. "Tagad piesaistām klausītāju mūzikai citos veidos, veicam savas auditorijas audzināšanu un paturēšanu šajā sarežģītajā laikā, saka "Lielā dzintara" vadītājs Timurs Tomsons, kurš bieži pats ir sarunu moderators, arī Lolitas Fūrmanes lekcijā par Bēthovenu.

✦ Linda Kilevica, "Kurzemes Vārds"

“Vēl 19. gadsimtā visi kaut ko spēlēja, kaut vai jaunkundzes klimperēja klavieres. Tas nozīmē, ka publikā bija cilvēki ar nojausmu par mūziku. Mūsdienās uz skatuves ir ģenijs, bet zālē sēž cilvēki, kuri nezina, kas ir klavieres. Šo plaisu vajag mazināt,” uzskata profesore Lolita Fūrmane. Tieši to viņa un kolēģi dara koncertzāles "Lielais dzintars" rīkotajā Dzintara muzikālo sarunu klubā, kas šosezon lekcijās pie ekrāniem zīmā pulcē simtiem cilvēku.

NEFORMĀLĀ IZGLĪTĪBA KONCERTZĀLĒ

Muzikālo sarunu kluba izveidei neesot saistības ar pandēmijas laika risinājumiem, norāda koncertzāles valdes loceklis Timurs Tomsons. "Iniciatīva nāca no klausītājiem, kas vaicāja, kur varētu nedaudz pamācīties mūzikas vēsturi. Šo kursu parasti apgūst mūzikas skolās, bet pieaugušie ar to vairs nesaskaras. Ideju piedāvājam mūsu atbalstītājiem – fondam "Uniting History", viņiem tā ļoti patika, iedeva desmit tūkstošus eiro šī projekta īstenošanai kopā ar Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju. Rektors Guntars Prānis uzreiz pateica, ka to varam darīt," viņš pastāsta. Desmit lekciju kursu apņēmās izveidot Liepājā dzimusī muzikoloģe Baiba Kurpniece. "Liepājā ir ļoti senas tradīcijas saistībā ar simfonisko mūziku, tāpēc izvēlējāmies no Rietumu simfoniskās mūzikas skatpunkta raudzīties hronoloģiski no viduslaikiem līdz pat postmodernismam. Koncertzālē bieži tiek atskaņoti laikmetīgie darbi, un ir svarīgi saprast, kāpēc pēc diviem pasaules kariem mūzika vairs neskan tā, kā skanēja pirms tam," saka T. Tomsons. "Lektori ir Latvijas mūzikas teorijas zieds. Runāt par gadsimtiem īsā laikposmā prasa lielas zināšanas un talantu, viņi visi prot to darīt ļoti augstā līmenī."

Lekciju ciklu "Lielais dzintars" izveidoja pirmais, bet jau līdz tam Latvijas koncertzāles bija plaši rīkotas pirmskoncertu un

pēckoncertu sarunas. Visā pasaulē redzama tendence, ka koncertzāles kļūst par neformālās izglītības centriem dažādu paaudžu interesentiem, saka B. Kurpniece. "Ir ne tikai īpaši bērniem un jauniešiem radītas programmas, runa ir par pieaugušo cilvēku mūžizglītību. Šajā kontekstā tapa Dzintara muzikālo sarunu klubs, kas pastāvīgajam koncertgājējam var palīdzēt labāk uztvert un dziļāk izprast mūziku un iegūt jaunus zināšanas," viņa atzīst. "Sarunu cikls ir ārkārtīgi būtisks, tas palīdz saprast, kāpēc konkrētā vēsturiskajā laikā nogriežņi tiek radīti tieši tāda mūzika un skan tieši tā, kā skan."

KLAUSĪTĀJS IZCEĻ ODZIŅU

Šīs sezonas divos semestros kopā ieplānotas desmit lekcijas, kuras var apmeklēt klātienē, iesaistīties sarunā arī platformā Zoom vai vienkārši klausīties koncertzāles Facebook kontā. Ja noklausās vismaz septiņas lekcijas, var iegūt apliecinājumu par kursa noklausīšanos. "To ir vērts pievienot CV, lai arī tas nav oficiāls izglītības dokuments, jo padziļināta interese par humanitārajām zināšanām kādās darbavietās varētu būt pluss," domā T. Tomsons.

"Lielā dzintara" sabiedrisko attiecību speciāliste Anita Lazdeniece stāsta,

ka regulārie klausītāji, kas reģistrējušies lekcijām zīmā, ir aptuveni 250. Klātienē lekcijās skaits atkarīgs no kovidsituācijas. "Ap četrdesmit procentu klausītāju ir saistīti ar mūziku, un viņiem ir interesanta tieši mūzikas vēstures interpretācijas dažādība," piebilst T. Tomsons.

"Mūzikas pedagogi e-pastā saka paldies par to, ka var atsvaidzināt zināšanas un paskatīties uz mūzikas vēsturi no svaiga skatpunkta. Klausītāju vidū ir daudz jauniešu, kas studē mūziku. Ir cilvēki no pilnīgi nesaistītām nozarēm – mežsaimniecība, ķīmija, jurisprudences. Viņi vēlas paplašināt savu redzesloku, kas, apmeklējot koncertus, ļautu izjust simfonisko mūziku citādi," pauž A. Lazdeniece.

Iesākot kaut ko jaunu, nekad nevar zināt, kāda būs cilvēku reakcija. B. Kurpniecei ļoti liels prieks, ka interese ir noturīga, klausītāji neatbirst. "Lekciju var klausīties no jebkuras pasaules malas, tas jau paplašina interešu loku," viņa saka.

"Redzu, ka klausās ārkārtīgi prominentas personības no mūzikas pasaules un aktīvi komentē," atzīmē T. Tomsons. "Tur ir cilvēki, kuri var pateikt: "Šī teorija ir drusciņ novecojusi." Komponists Artūrs Maskats nepaspēja uz beidzamo lekciju un lūdza man tomēr atsūtīt noskatīties pilnībā. Lekcijas notiek tikai tiešsaistē, esam vienojušies ar lektoriem par desmit minūtes gariem videoapskatiem, kurus es izveidoju un publicēju."

Latvieši, kas parasti esot diezgan kūtri, pēc lekcijas jautā tik daudz, ka šis tiešam kļūst par kluba sarunām, atzīst T. Tomsons. "Dažreiz cilvēki uzdod tik interesantus jautājumus, ka lekcijas beigās iegūstam kādu sulīgu faktu, ko lektors pats nebija pastāstījis. Klausītājs ir tā iedziļinājies saturā, ka izvelk kādu odziņu," papildina A. Lazdeniece.

NĀK PAT CAUR PUTENI

Liepājnieki Māra un Jānis apmeklējot lekciju ciklu, jo interesē atpazīt to, kas dzirdēts jaunībā, un apgūt to, kas nav zināms. Viņi esot vienkārši mūzikas mīļotāji. "Nākam uz lekcijām no paša sākuma, neskatoties, vai sniegs vai putenis, ierodamies

slapjām pierēm," saka Māra. "Savu laiku, vakarus varam veltīt tam, lai sevi dziļāk at-tīstītu." Abi ir pateicīgi "Lielajam dzintaram" par atlaidēm pensionāriem, jo gandrīz katru mēnesi cenšoties atnākt uz kādu koncertu.

Līva pirms trim gadiem pabeigusi mūzikas skolu, viņas dzīve vairs nav saistīta ar mūziku. "Ieraudzīju šo lekciju ciklu un nolēmu izmantot iespēju atsvaidzināt zināšanas," saka jaunie. No akadēmiskās mūzikas viņu saistot Šostakoviča un Čaikovska skaņdarbi. Savukārt Edmunds viņai "brīvpriecīgi atnācis līdzī". "Klasisko mūziku tik bieži neklautos, tuvāks ir hiphops, pops, citreiz arī mierīgāka mūzika," viņš pastāsta.

Bēthovena speciāliste, profesore Lolita Fūrmane norāda, ka lekciju cikls esot lielisks ar to, ka iet pie cilvēkiem. "Tātad tas ir vajadzīgs. Mēs ikdienā katrs esam savā profesionālā čaulā ar darba uzdevumiem, bet svarīgi ir izaudzināt cilvēkus, kas ies uz koncertiem, un pieradināt viņus pie labas mūzikas. Cilvēkam nav jābaidās, ka tur jau viss būs no augstā plaukta, taču viņu arī vajag ievadīt šajā mūzikā," uzskata profesore.

Komponists Kristis Auznieks, kurš lasīja lekciju par romantismu, saka: "Tas ir brīnišķīgi, ka cilvēkiem interesē mūzika, viņi grib par to domāt, ne tikai klausīties. Domāt kvalitatīvā, stimulējošā veidā, iedziļinoties – tas ir ļoti būtiski kultūras nobriešanai. Vēstures studēšana dod iespējas interpretēt tagadni citādi un izvēlēties nākotni, mēs neesam iesprostoti faktu jūklī. Zināšanas ļauj strādāt ar faktiem."

Pārcelt vārdos to, kas uzrakstīts mūzikā, esot pieredzes jautājums. "Reizēm tas ir aizkaitinoši, jo prasa ilgu laiku atrast valodu, kā runāt, lai notvertu kaut vienu procentu no muzikālās pieredzes. Tomēr tas nenozīmē, ka nav vērts to darīt. Nevaru jūs teleportēt uz Venēciju, bet varu iedot norādes, kā turp doties," stāstus par mūziku raksturo komponists.

Daudzās pozitīvas atsauksmes būšot pamats runāt ar finansētāju par lekciju kursa turpināšanu. "Esam diskutējuši par to, kas tas varētu būt, jo aspektu mūzikas vēsturē ir daudz. Nav runāts par operas, džeza, etno un pasaules mūzikas vēsturi, var ņemt arī lielās personības," pauž T. Tomsons. ■

EGONA ZĪVERTA FOTO

No mūzikas jomas grandiem līdz ķīmiķiem un mežsaimniekiem – tik plašs ir Dzintara muzikālo sarunu klausītāju loks.